ԿՊԱՆՈՒԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ—ՅԱՐԻ—ԹԻՒ—1441—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—27—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—1873

ԳԱՆՄԱՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 ղրշ.
» Գաւառաց » 10 մէջ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 90 ղրշ.
» Գաւառաց » 5 մէջ.
Խորհրդանշիր թերթի գին 30 փր.
Կանոնաւոր ստոր մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կրլայ։

ԱՐԱՔԱ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՈՂՋՈՒՅՆ ԳԻՇԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՆՄԱՆ

Գործակալներու համար՝ տարեկան 60 ղրշ.
Ամսական 5 ղրշ.
Ամսական գին Կ. Պոլսոյ համար 10 ղրշ.
Գաւառաց համար 12 ղրշ.
Ամսական գին Եւրոպայի համար 20 ֆր.
Ամսական գին Ասիոյ համար 10 ֆր.
Ամսական գին Ամերիկայի համար 1 տոլար.
Ամսական գին Աֆրիկէի համար 10 ֆր.
Ամսական գին Հնդկաստանի համար 1 ռուպի.
Ամսական գին Ռուսիոյ համար 1 ռուբլի.
Ամսական գին Գերմանիոյ համար 3 մարկ.
Ամսական գին Ֆրանսայի համար 20 ֆր.
Ամսական գին Անգլիոյ համար 1 ոսկի

այնպէս կը յարգենք այս յայտարարութիւնը, վասն զի ըլլալով որ Դիւանին այս մասին արժան եղած բացատրութիւնը կուտայ Ընդ. Հանուր Ժողովոյ մէջ. ուստի հրաւէր կը կոչուի անք բոլոր յոյսաբանական և օրինասէր երեսփոխանաց որ իրենք ալ յարգելով Դիւանին այս յայտարարութիւնը, բարեհաճին ներկայ գանուիլ յառաջիկայ նստին։

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԲԱՂ. ԺՈՂՈՎ.

(Շարունակութիւն տես թիւ 1440)

Խրիմեան Սրբազանի անչքախնութեան և ինչ ինչ զանցառութեանց վրայ մեր կարծիքն ու դատապարտութիւնը յայտնելէ ետև՝ չենք կրնար անտես ընել իր քառամեայ պաշտօնավարութեան մէջ լրած քանի մը օգտակար գործերն ալ, որոց մէկն է՝ Բաղ. Ժողով չդանուած միջոցին՝ առանց գոնէ կրօնական ժողովոյ հետ խորհրդակցութեան՝ Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքին հետագիր զրկելը, և երկրորդ՝ նոյնպէս Բաղ. Ժողով չը կեցած միջոցին վանայ Պողոս վարդապետն աքսորելը։

Այս վերջին գործողութեան մէջ Ս. Պատրիարքն որչափ և իրաւոյի պատճառներ ունենար, Պողոս վարդապետն օրչափ և յանցաւոր և դատապարտութեան արժանի եղած ըլլար, առանց վարչական ժողովոյ հաւանութեան և որոշման՝ պայն աքսորելն առօրինութիւն էր։ Պէտք էր որ Ն. Սրբազնութիւնը Բաղաքական ժողովոյ կազմութեանն ապասէր, և առնար հետ խորհրդակցութիւնք ընէր այդ ծանրակշիռ անգործութիւնը։ Եթէ հարկ էր։

Այս երկու գործողութեանց հանար Ս. Պատրիարքը դատապարտեալ է Ընդ. Ժողովոյ, և բացատրութիւն տալու պարտական. վարչական Ժողովները դոյժ չունին այս ինչ բաց մէջ։

Խրիմեան սրբազանի՝ իբրև սեռական մարդ՝ վարչական այս սեռը ներնձանուչութեամբ յիշելէ ետև, որդորութեան պարագայ մ'է մեղ ասելու բարեմասնութիւններն ալ յիշեր, որով ազգին հանուելու ու ներոգամութեան վրայ իրաւունք ընտրած է։

Կը յիշեն ընթերցողք որ Խրիմեան սրբազան Պատրիարք ընտրուած ժամանակ՝ Յահմանագրութիւնը դադարեալ էր։ Ընդ. Ժողովը ներսէս չէր կրնար ընել։ Վարչական Ժողովները վերցած էին, և Բ. Դռնէն կարգեալ խաչն Ժողովոյ մը ձեռօք կը տնօրինուէին ազգին գործերը։

Խրիմեան Սրբազանի առաջին գործն եղաւ. 1866 մարտ 20ի պետական հրաւէրն այս հեռուանքները բառնալով ազգին իրաւունքն առ. ազգն վերադարձնել։ Ազգ. երեսփոխանութիւնն և Բաղ. ու կրօնական Ժողովները վերահաստատել՝ ոգեկոչութեամբ մեռեալ Գ. Օտեան էֆէնտիի։

Այս մեծ գործը, զոր Խրիմեանի այժմեան թշնամիներն անհնար կը համարէին, Խրիմեան Սրբազան յաջողցաւ. կատարել, գործ՝ մը՝ որ բառ ինքեան բաւական է ազգին շնորհակալութեան արժանի ընելու դինքը։

Զենք յիշեր ազգին հին պարարքը վճարելու համար անձամբ բացած հանգանակութիւնը, որով 3000 ոսկիէն աւելի դրամ հաւաքելով յիշեալ պարտուց գրեթէ կէսը վճարեց։

Զենք յիշեր Ընդ. Ժողովը չորս տարի՝ ի վեր շարունակ գումարելը։

Զենք յիշեր իր օրով դատաւոր մէջ Յահմանագրութիւնը գործադրելու համար եղած ջանքերը։

Զենք յիշեր դատաւորի Ժողովրդոց կրած հարստահարութեանց առաջքն առնելու. համար՝ հարստահարութեանց ծանր և փոխուկ ենդիրքն ամենայն թոշակութեամբ Ընդ. Ժողովոյ ուսանելն հանելն և թանի քանի անդամ անձամբ Բ. Դռան երթալով սեղութեան գիտութիւնն ապաշաւանութիւնը ինդրելը։

Զենք յիշեր իր օրով դատաւորի ժողովոյ բաղմամեայ լոպոքները լուրին և անոնց վրայ բռնացող անարժան կամ ապիկար տարաձիներուն պաշտօնէ ձգելը, որով ոմանցմէ մէկ քանին հիմա Պոլսոյ մէջ նոսրած՝ անդարձ մեքենայութիւն կը նիրհեն ապրին և իրեն գէմ։

Զենք յիշեր անարժան և ապէտ առաջնորդաց և վարդապետաց երպիսկոպոսութեան վիճակական չատն, որով եկեղեցւոյ մեծ ծառայութիւն մնացոյց՝ անոր պատիւն ու սրբութիւնը պաշտպանելով։

Զենք յիշեր իր հեղահամբաւ խոնարհ բնաւորութիւնը, որով ամենէն յետին ազգաստան ու տառապեալն իր քով հանգարձակ մուտ կը գտնէ, և իր դուռն ու կարասութիւնները յայտնելով միխիթարութիւն և անմիջական օգնութիւն կ'տանայ։

Զենք յիշեր իր քառամեայ Պատրիարքութեան միջոցին բաղմութիւն չունաւ. պանդուխտներ իրենց հոյրենիքը վերադարձնելը։

Զենք յիշեր այլ և այլ դատաւոր կարգաւոր վարժարաններու դիրքեր և ուրիշ ուսումնական պիտոյքներ ղրկելը, և այլն և այլն։

Ասոնք և ասոնց նման ուրիշ գովելի գործերն ու բարեմասնութիւններն իրաւունք կուտան մեղ ըսել թէ Խրիմեան՝ իր քանի մը սխալանաց հակառակ, որոց մէջ ուրիշ անդամ՝ չիմացուն կը փոփոխենք, իր ամէն նախորդներէն աւելի ծառայութիւն մատուցած է Ազգին։ Հետեւաբար, եթէ, ինչպէս կը յուսանք, վերջին ընդ հանուր ժողովոյ առաջարկած պայմանաց համեմատ իր Պատրիարքական պաշտօնը շարունակէ և ապէն ալ ըստ արժանւոյն ձեռնտուելոց իրեն; աւելի օգտակար ծառայութիւններ կրնայ մատուցանել Ազգին և Եկեղեցւոյ։

Գանք Բաղ. Ժողովոյ անդամոց։

Արդ արութեան պարտք մ'է խոստովանիլ որ Բաղ. Ժողովոյ անդամոց մեծ մասն ազգին ծառայութիւն մատուցած ազգասէր և ընտիր անձինք են։ Ո՞վ կրնայ ուրանալ Մեծ. Սենեքերիմ էֆէնտիին չորս տարի շարունակ ազգային Հիւանդանոցի հոգարարձութեան պաշտօնը գրեթէ ինքնակ վարելով, այն ազգային մեծ հատատութիւնն իմաստութեամբ հոգալն ու անաւարին, առանց բնաւորատուն պատճառելու, և մանաւանդ եկամուտներն աւելցնելը, որով Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին վիճակը դրեթէ ապահովցած և ազգին մեծատատանութեան առիթ մ'ըլլալէ դադրած է այսօր։

Սենեքերիմ էֆէնտիի այս աղգասիրական ծառայութիւնը չնորհակալութեամբ յիշուելու արժանի է մեզի։

Նմանապէս չենք կրնար մոռնալ Գորակէօղլեան եղբարց, Հալաճեան Բարսեղ, Քիւրքճիպաշեան Բարիզ, Ճիլաճեան Յոհաննէս և Խորասանճեան Ալիքսան էֆէնտիներուն ազգասէր և ընտիր անձինք ըլլալը։ Ասոնք ամենքն ալ ընտրեր անձինք ըլլալով, ոչ միայն Հիւանդանոցի հոգարարձութեան պաշտօնը գրեթէ ինքնակ վարելով, այլ ազգային մեծ հատատութիւնն իմաստութեամբ հոգալն ու անաւարին, առանց բնաւորատուն պատճառելու, և մանաւանդ եկամուտներն աւելցնելը, որով Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին վիճակը դրեթէ ապահովցած և ազգին մեծատատանութեան առիթ մ'ըլլալէ դադրած է այսօր։

Սենեքերիմ էֆէնտիի այս աղգասիրական ծառայութիւնը չնորհակալութեամբ յիշուելու արժանի է մեզի։

Նմանապէս չենք կրնար մոռնալ Գորակէօղլեան եղբարց, Հալաճեան Բարսեղ, Քիւրքճիպաշեան Բարիզ, Ճիլաճեան Յոհաննէս և Խորասանճեան Ալիքսան էֆէնտիներուն ազգասէր և ընտիր անձինք ըլլալը։ Ասոնք ամենքն ալ ընտրեր անձինք ըլլալով, ոչ միայն Հիւանդանոցի հոգարարձութեան պաշտօնը գրեթէ ինքնակ վարելով, այլ ազգային մեծ հատատութիւնն իմաստութեամբ հոգալն ու անաւարին, առանց բնաւորատուն պատճառելու, և մանաւանդ եկամուտներն աւելցնելը, որով Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին վիճակը դրեթէ ապահովցած և ազգին մեծատատանութեան առիթ մ'ըլլալէ դադրած է այսօր։

Մեծ. Անդամք Դիւանի Ազգային Եկեղեցական Ժողովոյ։

Սենեալ որուան խօսքերուս վերջը հարկ կը համարիմ՝ քանի մը խօսք ևս յաւելու։

Այս վիճակիս՝ յորում կը գտնուի այսօր Եկեղ. Ժողովը, սեղի պիտի ունենար ասկէ տարի մը կամ տարի ու կէս առաջ Ազգ. Կաթողիկոսի հեռագրին ու երկու կոնդակներուն եկած միջոցին, այսինքն Ընդ. Ժողովը պիտի պառակտէր, պիտի դադրեցնէր իր նիստերը և անդամալոյծ ըլլար։ Այն ատեն գանուելոյն բարեխիղճ երեսփոխանները, որք ըսին թէ Ընդ. Ժողովը Ազգ. Կաթողիկոսէն ամիսներ ամսանեալ ըլլալով կարող չէ իր նիստերը չարունակել։ Այդ երեսփոխանաց բուն խօսքերը մէջ բերենք։

Պէկեան էֆէնտի՝ վերհասուէն երկոյ հետագրին վրայ խօսելով կըսէ. (Նիստ 37)։

«Ազգ. Կաթողիկոսն ամիսներ ամսանեալ ներկայ չեն, ձգած է թէ Ընդ. ժողովս և թէ Պատրիարքը։ այսպէս ամիսներ ամսանեալ միջոցին մէջ ի՞նչ ընեն։ Ինչպէս որ դիտեցիք, մեր Պատրիարքն ալ ինքն ալ ասանկ ամսանեալ ատեն մը կամ տարի մը կամ տարի ու կէս առաջ Ազգ. Կաթողիկոսի հեռագրին ու երկու կոնդակներուն եկած միջոցին, այսինքն Ընդ. Ժողովը պիտի պառակտէր, պիտի դադրեցնէր իր նիստերը և անդամալոյծ ըլլար։ Այն ատեն գանուելոյն բարեխիղճ երեսփոխանները, որք ըսին թէ Ընդ. Ժողովը Ազգ. Կաթողիկոսէն ամիսներ ամսանեալ ըլլալով կարող չէ իր նիստերը չարունակել։ Այդ երեսփոխանաց բուն խօսքերը մէջ բերենք։

Պէկեան էֆէնտի՝ վերհասուէն երկոյ հետագրին վրայ խօսելով կըսէ. (Նիստ 37)։

«Ազգ. Կաթողիկոսն ամիսներ ամսանեալ ներկայ չեն, ձգած է թէ Ընդ. ժողովս և թէ Պատրիարքը։ այսպէս ամիսներ ամսանեալ միջոցին մէջ ի՞նչ ընեն։ Ինչպէս որ դիտեցիք, մեր Պատրիարքն ալ ինքն ալ ասանկ ամսանեալ ատեն մը կամ տարի մը կամ տարի ու կէս առաջ Ազգ. Կաթողիկոսի հեռագրին ու երկու կոնդակներուն եկած միջոցին, այսինքն Ընդ. Ժողովը պիտի պառակտէր, պիտի դադրեցնէր իր նիստերը և անդամալոյծ ըլլար։ Այն ատեն գանուելոյն բարեխիղճ երեսփոխանները, որք ըսին թէ Ընդ. Ժողովը Ազգ. Կաթողիկոսէն ամիսներ ամսանեալ ըլլալով կարող չէ իր նիստերը չարունակել։ Այդ երեսփոխանաց բուն խօսքերը մէջ բերենք։

«Պէկեան կրնանք չարունակել։»

Դարձեալ կըսէ. «Էլ միթէ անատարբեր դանուելով այդ. ոմանց «նութեան՝ պատրիարքը մեր նիստերը «չարունակիլը Ա. այս վերջին ընթացքը «ընդունել անկարելի է առանց ըմբոստութեան դրոշ պարզելու։ ... Ուստի «(կուսակցապետ) Հանդուցեալը Ընդ. «ժողովոյ մը գիմել որ միայն ... հեղինակութիւն ունի քննել զայդ. առ «բատանութիւնը ....» Ընել կուզէ յանհունս դատապարտել երեսփոխանութեան ժողովոյ նիստերը։ ընել կուզէ երեսփ. ժողովոյ ոչնչանալ, վասն զի հասկնալի է որ «Հանդուցեալ ամենայն Ընդ. ժողովոյ» անհեթեթ առաջարկութեան հետևանքն այդ վիճակն կրնար լինել—ժողովոյ մը, որուն նպատակը յայտնի է արդէն մեզ, և երեսփ. ժողովոյ մէջ ալ ինդրոյն ի մնոյց անկեկութիւն ունեցող երեսփոխանէ մը բացատրուած։

Դարձեալ կրսէ. «Ցնսէ՛ք ... կրօն. «ժողովոյ ընտրութիւն պիտի ըլլայ. «կը հարցնեմ՝ ուրեմն. Ընդ. ժողովը «պիտի կրնայ այսօր իր ամբաստանե«տեալ վիճակին մէջ կրօն. ժողով ընտ«րել։»

Դարձեալ «Մեր կրօնագիտին՝ այ«սինքն վեհափառ կաթողիկոսին ամ«բաստանութեան ներքև. չեմք կրնար կրօնական ժողով կազմել։ դի «երբ վաղը մեր կազմած կրօն. ժողովը «եկեղեցական մը պատժել ուզէ, այդ «եկեղեցականն իրաւունք պիտի ու«նենայ ըսել թէ՝ դուք չեմ՝ ճանչնար։ բաս որպէս՝ ամբաստանեալ «Ընդ. ժողովի մը քննութեան»

Նոյն նստին մէջ կարդացուած կոնդակին իմաստն ալ յայտ և նման է։ ինչպէս որ դիտէք. Պէկեան էֆէնտիի խնամքերուն, նոյնպէս և Օգոնն էֆէնտիի հետևեալ խօսքերուն.

Խօճասարեան Ս. Էֆ. «... Այս «ամբաստանութիւնը՝ (կաթողիկոսի) «ընտանեաց՝ գրեթէ կաթողիկոս չենք «ճանչեր ըսել է. ուստի այսպէսի ամ«բաստանութեան ներքև. Ընդ. ժո«ղովը կրնայ գործել թէ ոչ։»

Մեծապատիւ. տեսա՞ք, կը յիշէք որ նախ փորձ փորձուեցաւ Ազգային Ընդ. ժողովոյ գոյութիւնը չճանչնալու։ Ազգ. կաթողիկոսն իր կոնդակը ո՛չ վարչութեան գրկած էր և ո՛չ երեսփ. ժողովոյ։ այլ մոռնալով եկեղեցականի մը։ կոնդակ մը՝ որ եկեղեցականներն ու աշխարհականները յոխորտութիւն կը հրաւիրէր Ընդդէմ երեսփ. ժողովոյ և Ազգային վարչութեան և Պատրիարքին։ բայց կանգնմն իր նոյնատակին չհասաւ։ Յետոյ երկրորդ կոնդակ մը ուղղեցին երեսփ. ժողովին մէջ պատակաւոր՝ ձգել։ և դարձեալ չյաջողցան։ Այժմ՝ ալ երբոր ինքիր իր յարատեւանելով Ազգ. երեսփոխանութիւնը ոչնչել կը ճգնին, ինչպէս որ ժամանակ մ'ալ [illegible] խնդիր մը յարուցանելով վարչութիւնը տակն ու վրայ բրին։ Այս պարագայիս ներքին առնչութիւնք՝ միայն դատարանութեան հեղինակներն ու արբանեակները կրնան ուրանալ, և պարզամիտ մարդիկ ալ կրնան չտեսնել զայնքայց դուք, Ցեսո՛ք, որ քաղաքականութիւնն ու դիւանագիտութիւնը նոր չպիտի սորվիք, կը բատատ դիտաբ. կը մնանք ըսածս։

Ցեսո՛ք իմ՝, դէպ չատարեցնողը գոնիկ նիստ առաջարկագոյ բաղմութիւն է։ բայց թատրանական հաշուով դոյց արուեցաւ որդին թէ անանք մեծագոյն մեծ չեն կրնար։ Հարկ է որ նորին ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրենք այդ հաշուոյն վրայ։ (Տես Մասիս, թիւ. 1131)։

Այդ հաշուով կը յիշէք որ մե-

ծագումն մեզ կառնելու համար 6 հոգի դի կը պակուէր։ Այժմ ուրիշ հայուսմ՝ մալ պիտի սեմնէր թէ ինչ աւելի կը պակսի։ Պահմանագրութեան 61 յօդուածը կրսէ. «Մոսպէ, ժողովոյ մէջ Պզգ. վարչութեան ժողովներուն անդամ՝ գանուող Եպիսկոպոսներն ասմն իմնդրոց մէջ կրնան խօսիլ, բայց ատելի՝ ընտրութեան խնդիրներուն գասա՝ «ՀԻՆԳՆԵՐԸ» ԴԷՊ ԷՆ ՆԱԽՆԱՐ ԳՈՒՆԱ ԳԱՍ»

Այս յօդուածին զօրութեամբ՝ դրաշնագրական նիստի առաջարկութեան առարկայ կրնայ. Գիտոր ժողովոյ, ինչպէս նաև մարմնոյն ուրիշ ժողովոյ և խորհրդոց անդամներն առ ոչինչ հաշուելու է։ Աւանդարկութեան իմաստը քիչ մը դիտ չէ որ ճիշդ հայերն ընդհանրապէս չեն ուզեր ազգ. գործերուն մասնակցիլ։ Հայերն ամենայն ինչ՝ կ՚ուզեն՝ ինքնագլուխ։

Կարելի է քանի մ՚ Պահմանագրութեան այդ. սահմանադրութիւնն նկատի. Ժողովոյ նիստին մէջ եղած օրինաւոր որոշմանց վերաբերի։ Տուրքերը չիրդ թէ այդ ոչ ոք է. բայց ինչու՝ աւելին ողբալի հայերուն մեծագոյն մասը քլուզի ոգեւորութեան է գնաց։ Ամենայն մարդ՝ ազգային գործերուն մասնակցութիւնը կարծեմ՝ ազգային իշխանութիւնը կամ անոր պաշտօնեաներն անպատասխանել կը յանդգնի։ Այս ըստ ինքեանս ապացոյց կրնայ ըլլալ Պոլսոյ մեր ազգին նիստն՝ ուր Զոյիլեանց արդանեակ մը, Հ. Իսկիկեան էմինեանի սահմանադրութիւնն ընդ միջել ուզելուն՝ ժողովուրդն ոտքն ու ձեռքերնին բրանելու պէս խիստ զարմանալ նեռանց զայն յանդգնի՝ և ի նախաձեռն Զոյիլեան խնդրելին։ — Այս ծանր ամբաստանութիւնը զոր կընենք Զոյիլեանց նկատմամբ, չատ արդար է։ պատմիչներ. Գալատիոյ մէջ յայտնի՝ ճնշում բանեցնել ուզող անպիտանն երբեք չեն լիներ։ Իսկ Պոլիս եկեղեցւոյ մէջ անպէս ճնշում մը կը հնարէն և նախանձ ամէն տեսակ անարգանք ընել ժողովրդեան։

Ազգը ճնշում բանեցնելու համար իրաւունք և բանաւոր պատճառներ ունեցեալ է։ Ասոնց դի այնքան ապացոյցներ չեմ ար տանց պատճառի և իրաւանց կրքերէն ամենայն ընէ։ Ազգին կը յիշենք որ Շմարդ. Ազգ. Ընդհ. ժողովոյ նիստին մէջ, երբ Պիլիկեան կամ ազգային խնդիրը կը յուզուէր, եկեղեցականներին մինչ յանանոյշ տաղերն մէջ ժողովրդեան միջամտութեանը հրաւէր կը լսեր բարձրաձայն։ Ըսել է որ երեսփոխան մ՚Ընդհ. ժողովոյ վրայ ճնշում բանեցնել ազատ է։ կամ ճնշելու համար ժողովրդեան օգնութեանը դիմած է։ բայց ժողովուրդն երբեք չէ ընդունած այդ անպատուութիւնը։

Այն դէպքը հոս համառօտենք։

Պիլիկեան կամ ազգային խնդրոյն միմեանց հակառակութիւնը ստրնալով՝ Պիլիկեան և Փափազեան էֆէնտիք կոչուն իրարու դէմ յարձակիլ (խոսքով)։

Պիլիկեան էֆէնտի կըսէ (տոքի եղնելով)։ «Իմ երեսփոխական իրաւունքս է խօսիլ։ եթէ խանգարս իրաւունքս ոտակոս բանարարէք։ յետոյ ժողովուրդն իմ տեղս կը խօսի։» Իսկ տաճանոպետ էֆէնտին՝ ի կարդ կը հրաւիրէ պիկեան էֆէնտի։ «Եթէ կրսէ, ժողովուրդը միջամտէ, յանցաւոր կուլայ, և դուք՝ որ իր միջամտութիւնը կընդունիք, պատասխանատու կըլլաք։» (Տես Աստեղ. Ընդհ. ժողովոյ նիստ ԼԴ երես 325)։ Զենք դիտեր թէ այս խոսքերուն մէջ բացատրութեան կարօտ կէտ մը կա՞յ։ ո՞չ ապարանքն Պիկեան էֆէնտի իր ոտ. խօսքով յայտնապէս ժողովուրդը կուզէ գրդռել, որ Ազգ. Ընդհ. ժողովոյն վրայ ճնշում և բանեցնել։ բայց և այնպէս ժողովուրդը Պիկեանէն աւելի հեռատես՝ իր քաջնեբուն զէմ չմեգանցեց։ . . .։

Զարմանալի և միանգամայն յաւելի է, որ մինչդեռ Զոյիլեանը գործով և արդեանքով ճնշում և բանեցնելու, ժողովուրդը կը գրգռարանն և կոնպատանեն վատապարտ։ Եթէ ժողովուրդն իրօք այդ տեսակ ճնշում մը բանեցուցած ըլլար, շատ շատ օրինաւորութեան գատանիներ պիտի հրէր իր ճակատը, հապա այն որ օրէնքները կը քանէ և կը կոխէ՝ ի՞նչ անուանով պիտի է տեսնուի պատմութեան մէջ։

Օրինաւորութիւն գործած չարիքը մեծաւոր է։ իսկ օրէնքի քակտին չարիքն ընդհանուր։ Ապատակ մը որոնն ալ մեծ ինքնաբեր հոցնել պարձնալ մասնաւոր են։ սուտիքը կրնայ տանուտիր քանի որ սիրէնք կայ։ իսկ երբ մէկն ուսուցանող համար սահմանուած պատուոյ պէնքը վերցնել, ամենուն պատիւ ինքն ու կեանքն փոնդի մէջ կիյնան։ փոսն դի օրէնքը վերցուած է։ և. ոչ ոք իրաւունք ունի դատելու։

Մեք պահ մը ջատագով կանգնելով Զոյիլեանց՝ ըսենք թէ ժողովուրդը հրնշում բանեցուց, այդ պատճառաւ յանցաւոր է և այդ պատճառաւ ընդհ. ժողովոյ գանէն անոր դէմ դոցիլու է։ Ի պատիժ և ի խրատ։ սակայն երբ կը տեսնենք որ Զոյիլեանք այդ այն օրէնքներն եղծած են, և ճշում ու բանաբերութեան իրապէս իրենք կը դործածեն։ խրատունք չենք ունենար բանալու որ անոնք ոգեղին պահիճներն են . . .։

Նիկ Ժողովրդեան կամանէ ամենամեծը անկարգութիւն մի գործ դրուէր դիւանն անմիջապէս տանանը կը դրէր ինչպէս որ տանեանոցնու էմինեանին յայտարարած էր։ Եթէ ժողովրդեան կամանէ ճնշման ցոյց մ՚ըլլար և դիւանն իր պարարտ չկատարէր։ Զոյիլեանք պիտի էր անմիջապէս սանդարանէին և քննութիւն պահանջէին։ Եթէ կըսեմ տասնակ բան մը տեղի ունենար, դիւանն անդարձ տեսարանք չէր կենար և Զոյիլեանք իրատանի երաշխաւորութիւն կը պահանջէին։ բայց ոչ տասնակ բան մը տեղի ունեցաւ։ և ոչ Զոյիլեանք իրենցին այդ դիտ ապահովութիւն մը պահանջել։

Բայց մեք յայտնապէս կըսենք թէ Զոյիլեանք ոչ միայն Ազգին և անոր օրէնքն անարգ եղին։ ոչ միայն ճնշում և բանութիւն գործածեցին, այլ տասնց հետ մէկտեղ Ազգային օրէնքները լրածեցին։ Այս լրածնիս հաստատելու համար մոռնանք վայրկեան մի իրենց գործերուն մէջ։

1. Ի՞նչ ըսել է Ա. Պատրիարքի տարարարութիւնն անպատասխան։ Եթէ ոչ՝ Պատրիարքութեան վրայ ազդեցութիւն բանեցնելով՝ զայն ճնշել։

2. Ի՞նչ ըսել է Երեսփոխանական ժողովոյն գանանման որոշումը։ Եթէ ոչ՝ Ազգային գործերն անպանարուածելով ճնշում բանեցնել։ որպէս զի իրենց նպատակին հասնին։

3. Ի՞նչ ըսել է ժողովի դարս առանց օրինաւոր առանի և վիճարանութեան արարում ընել։ կամք յայտնել։ Եթէ ոչ՝ Դիւանին վրայ բանանալ և ճնշում բանեցնել։

4. Ի՞նչ ըսել է՝ տասանց օրինաւոր վիճարանութեան գանիսակ նիստ ուզել։ Եթէ ոչ՝ օրէնքէ դարս օրէնք սահմանել։ կամ լաւ ես է ըսել՝ օրէնքի մէջ քանծին օրէնք մոցընել բանարար։

5. Ի՞նչ ըսել է այս կերպով Պահմանադրութեան վրայ ազդեցութիւն բանեցընել։ Եթէ ոչ՝ Պահմանադրութիւնը ճնչել և անոր տրամադրութեանց տուանալ։

6. Ի՞նչ ըսել է ասանկ ապօրէն կերպով Ընդհ. ժողովը պատակաել։ Եթէ ոչ՝ գործանեա դի սիրեսցես։ ի սկզբանէ՝ Ազգ. Ընդհ. ժողովոյն վրայ ազդեցութիւն բանեցընել։

7. Ընդհանուր ժողովը չորս տարիէ ի վեր շարունակ նիստ կընէ։ հիմա ելնել «նիստն տրուսրդ կոչդի է։ պէտք է Ր. Իրան հարցնել։ քանի՞ ինչ կը նշանակէ։ ո՞չ սոպաքէն ազդ. ազգ. մասնութիւնը Ազգին վրայ բանութիւն և ճնշում բանեցընել։

Եթէ ասանց օրինաւոր ասանի՝ ասանկ քանի մը երեսփոխան Պոլսոյ կամ Ըսխիսարի խան հաւաքուելով՝ օրինաւոր ասանի մը և ժողովոյ մը կերպարանք կառուցեն։ Եթէ կըսեմ այս տեսակ դումարումներն օրինաւոր որոշումներ կընան ընել։ կամ թէ այս տեսակ դումարումներով պատցած մեծամասնութիւնները օրինաւոր և վարերական կրնան հանդարտիլ և հետեւորդ իրենց ըրած որոշումներն և վճիռները պարտադրելի։ ասելու պատճառ ոչ դիտան պէտք է։ ոչ հրաւիրագիր։ ոչ յայտարարութիւն հայրենի։

Իսկ եթէ ասանք անհրաժեշտ պէտք են բոտ Պահմանադրութեան։ և Զոյիլեանք ասանց հակառակ կը վարուին։ ասելու ասանց այս ընթացքն ոչ միայն ճընշում և բռնութիւն բանեցնել է։ այլ և պարզապէս Ազգային պատուոյն իրաւանց սրբութիւնն ոտնահարել։

Ա՛յ։ ո՞չ։ Ազգն այդ մեկ քանի Զոյիլեանց և ասանց բերան եղով անհնար թերթերու խարդախին ու չերբեն չէ և չիրնար ըլլալ։

Տ. Մ.

. . . Խմբագրական .

Ջեր 1437 թիւ. թերթին մէջ կարդացինք։

1. Թէ մեք յանիրաւի պրպարատած ենք (եղեր) ՊՏԻՐ Խաչատուր անմեղ քահանայն, մինչդեռ նա ժամանակին թէ հանցանքներն եղծած են։ և ճիշտ ու բանութիւնն իրապէս իրենք կը գործածեն։ խրատունք չենք ունենար բանալու որ անոնք ազգին պահիճներն են . . .։

Նիկ Ժողովրդեան կամանէ ամենամեծը անկարգութիւն մի գործ դրուէր դիւանն անմիջապէս տանանը կը գրէր ինչպէս որ տանեանոցնու էմինեանին յայտարարած էր։ Եթէ ժողովրդեան կամանէ ճնշման ցոյց մ՚ըլլար և դիւանն իր պարարտ չկատարէր։ Զոյիլեանք պիտի էր անմիջապէս սանդարանէին և քննութիւն պահանջէին։ Եթէ կըսեմ տասանկ բան մը տեղի ունենար դիւանն անդարձ տեսարանք չէր կենար և Զոյիլեանք իրենցին երաշխաւորութիւն կը պահանջէին։ բայց ոչ տասանկ բան մը տեղի ունեցաւ։ և ոչ Զոյիլեանք իրենցին այդ դիտ ապահովութիւն մը պահանջել։

Բայց մեք յայտնապէս կըսենք թէ Զոյիլեանք ոչ միայն Ազգին և անոր օրէնքն անարգ եղին։ ոչ միայն ճնշում և բռնութիւն գործածեցին։ այլ տասանց հետ մէկտեղ Ազգային օրէնքները լրածեցին։ Այս լրածնիս հաստատելու համար մոռնանք վայրկեան մի իրենց գործերուն մէջ։

1. Ի՞նչ ըսել է Ա. Պատրիարքի տարարարութիւնն անպատասխան։ Եթէ ոչ՝ Պատրիարքութեան վրայ ազդեցութիւն բանեցընելով՝ զայն ճնշել։

2. Ի՞նչ ըսել է Երեսփոխանական ժողովոյն գանանման որոշումը։ Եթէ ոչ՝ Ազգային գործերն անպանարուածելով ճնշում բանեցնել։ որպէս զի իրենց նպատակին հասնին։

3. Ի՞նչ ըսել է ժողովի դարս առանց օրինաւոր առանի և վիճարանութեան արարում ընել։ կամք յայտնել։ Եթէ ոչ՝ Դիւանին վրայ բանանալ և ճնշում բանեցընել։

4. Ի՞նչ ըսել է՝ տասանց օրինաւոր վիճարանութեան գանիսակ նիստ ուզել։ Եթէ ոչ՝ օրէնքէ դարս օրէնք սահմանել։ կամ լաւ ես է ըսել՝ օրէնքի մէջ քանծին օրէնք մոցընել բանարար։

5. Ի՞նչ ըսել է այս կերպով Պահմանադրութեան վրայ ազդեցութիւն բանեցընել։ Եթէ ոչ՝ Պահմանադրութիւնը ճնչել և անոր տրամադրութեանց տուանալ։

6. Ի՞նչ ըսել է ասանկ ապօրէն կերպով Ընդհ. ժողովը պատակաել։ Եթէ ոչ՝ գործանեա դի սիրեսցես։ ի սկզբանէ՝ Ազգ. Ընդհ. ժողովոյն վրայ ազդեցութիւն բանեցընել։

7. Ընդհանուր ժողովը չորս տարիէ ի վեր շարունակ նիստ կընէ։ հիմա ելնել «նիստն տրուսրդ կոչդի է։ պէտք է Ր. Իրան հարցնել։ քանի՞ ինչ կը նշանակէ։ ո՞չ սոպաքէն ազդ. ազգ. մասնութիւնը Ազգին վրայ բանութիւն և ճնշում բանեցըն

Այս լրագիրը չարաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութիւնքն ասոնք են։ Պոլիս Զինիլի խանը վերի յարկը թիւ 15։ Մասնաւոր խմբագրատուն իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ։ Յոհան ագա Տէր Աեան։
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ։ Խորոյ էֆ. Էսկիճեան։
ՊՐՈՒՍԱ։ Յոհան ագա Թանիէլեան։
ԹԷՔԻՐՏԱՂ։ Յարութիւն ագա Վարդեվանեան։
ԱՂԻՒԱՆՈՒՊՕԼԻՍ։ Դիմիտր ագա Մ. Ենոսեան։
ՏՐԱՊԻԶՈՆ։ Խաչատուր բազալչեան։
ԿԱՐԻՆ։ Կարապետ պաստերի Զաքարեան։
ՄՈՒՇ։ Միքայէլ ագա Փոթիկեան։
ՌԱՏ։ Մ. ագա Խաչիկեան։
ՏՈՒԲԵԱՆ։ Միքայէլ ագա Ալչեան։
ՀԱԼԷՊ։ Նիկոգոյոս ագա Տէր Մարգարեան։
ԵՐԶՆԿԱՅ։ Թադէոս ագա Խաչատուրեան։
ՍԻՎԼԻՓԷՍԱՐ։ Կարապետ ագա Վարդանեան։

Ուրիշ քաղաքներէ ամսագրագրութիւնները այս սենեակներէն մէկուն հետ կրնան միպիակցիլ։

ՄԷԼԱՆՕԺԷՆ
ՀԵՐՄԱՆ ՄԱԶԵՐ. ՆԵՐԿԱՅՈՒ
ԳԵՂԱՋՆԵՑ ԳԱՂ

Փարիզի հարատարագրեալ գիտութիւնց ընկերութիւնէն շրջապատեալ վարձատրուած, որ մկ վարիկոնի մէջ եւ ամեն գունով կը ներկէ մազերն ու մորուքները, տաղց մորթին վրայ մը տալով, եւ, ատանց քնար, հոտ մ'ունենալու։ Այս ներկը մինչեւ հիմայ գործածուածներուն ամենէն դիւրագործն է։

Գրասենեակ Տէրա Սուտոյի. Զարգարելի եւ Փիւսի քեռին դեղարանները։ Գին 6, 12 եւ 15 ֆրանք։

FER QUEVENNE
APPROUVÉ PAR L'ACADÉMIE DE MÉDECINE.
AUTORISÉ PAR CIRCULAIRE SPÉCIALE DU MINISTRE.

ՅԵՎԷՐ ԳԻՆԻ

Բժշկական ճեմարանէն հաւանութիւն ստացած, եւ պրոշանէին յատուկ շրջաբերականով հրամանագրած։

Քէվէնի երկաթիր (չէրիկ թաղա.) ստեան նստացութիւնէ կամ տկարութիւնէ յառաջ եկած ամէն հիւանդութիւնները կը բուժէ, առանց դիմադրելու ախորժակին սնունդը սնունցնելու, եւ երկամաւոր դեղոց ամենէն ազդուն ամրացուցիչն եւ ազատարարն է։

«Փարիզ հաստատեց ինձ թէ երկաթի ստացութիւնը ոչ մէկը Քէվէնի երկաթին չափ դիւրամարսելի է երբեք չափով դիմադրելու»։

Գտնուող. Փարիզի բժշկական ճեմարանին Գազաթաս։

Քէվէնի երկաթիր կը ծախուի 100 չափով չիշը 3-1/2 ֆր.
200 հատադեղով չիշը 5 ֆր.
100 » չիշը 3 ֆր.
Ընդհանուր միներանոց գործիք 8ֆր։

10, CENTIG.

Գազ—Առ փողոց 14 էմիլ ժէնեալի քով։ եւ ամեն դեղարաններու։

Քէվէնի երկաթն եւ վերոյիշեալ դարմանները գրաշնիկի գրասենեակը պէտք է պահանջել։

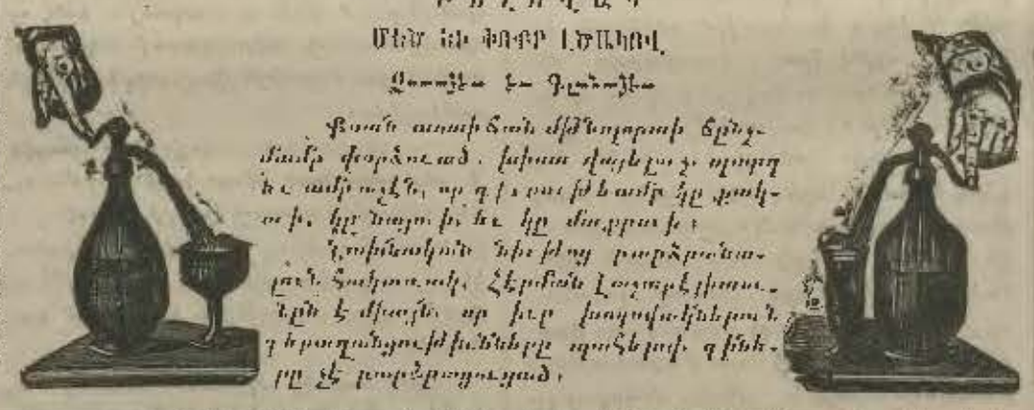

ԷՄՊԵԼԻՆ ՎՐՕՆԹԻՆԻ
ՍՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԿԱԶԱՅԻՍ ԸՄՊԵԼԻՆՆԵՐ ՇԵՆԵԼՈՅ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս են Լիմենատա, Օռանգեայ, Պոտա—Վալէր, Փրիմատ գինիներ

ՀԱՐԱՆ ԼԱՇԵՐԻ

Վիճակեալ եւ չքանչանիներով վարձատրեալ մեքենագործէն հնարուած։

Փարիզ Ֆոգաբ Ռոսսինիէր թիւ 144

Այս գործիքներն իրենց արտադրութիւնը հասնելնաս, որ օրը 1200էն մինչեւ 1000ը չիշի կը հասնի. 1600էն մինչեւ 5500 ֆրանգ դիմանին։ Փրիմատ գինիներ շինելու գործիքներն ալ, որ մէջէն արձակուած են, 30—450 50—1000 Շիշ փարիզ ընդունող կարող են, եւ 3000էն 5000 ֆրանք դիմանին։

ԽՍՂԱՁԱԿ

ՄԵՆ ԵՒ ՓՈՔՐ ԼԱՆԿՈՎ

Ջոռոյէ—Ֆ—Գլանոյէ

Քանի ատաքնան մթնոլորտի ճընշումն փոփոխուած, խիստ վայելուչ ոլորդ եւ ամրակազմ, որ գլուխ թեամբ կը քակուի, կը նստի եւ կը մաքրուի։

Դոխենակոն նիւթոց բարձրագոյն հասիստակ, Հերման Լաչարէյիսանէն է մեզմէ, որ իւր խոպոպահեղեան դերազանցութիւնները պահելով գինիը չէ խարձրացուցած։

Ամենայն դիմաւոր դեղարանները կը գտնուի

ԼԷ Տ'ԻՐԻՊ ԲԻՎԷՐ

Մորթի խնամոց եւ գունոյ մարմարեան եւ գեղեցկութեան համար տիկնանց խիստ հարկաւոր եւ բնական օճառ։

Լ. Թ. Բիվէրէն հնարուած հոգարի հիւթով Ընդհանուր միներանոց փարիզ Գուլվար ոը Ս'Ժրասպուրկ թիւ 10։

ԱԿԻԱՅԻ ՁԱՅԻՐ ԵՒ ՓՈՇԻ
ԿՈՏՄԱՐԼԱՊՈՐԹԵԱՆ.
ՏՈՒԲՈՒ Ի Ժ. Վ. ՊՕՆ ԲՕԺՇԿԻՆ

Այս ջուրն ու փոշին ուրիշ այս տեսակ ջուրերէն ու փոշիներէն հարիւրին 40 աւելի դնով կը ծախսին։ բայց անուշահոտութեան եւ օգտակարութեան կողմէ գամենն ալ կը գերազանցեն։

Ամեն գլխաւոր դեղաշաճառաց վաճառատեղաց եւ հոտավաճառաց քով կը գտնուի։

Eau et poudre Dentifrices
PERFECTIONNÉES DU DOCTEUR
J.V. BONN

ԱԿԻԱ ՀԵՐՄԵՑՆԱՑ ՁԱՅԻՐ ԵՒ ՓՈՇԻ
ԿԱՏԱՐԵԼԱՊՈՐԹԵԱՆ.
ՏՈՒԲՈՒ Յ. Վ. ՊՕՆՆ ԲՕԺՇԿԻՆ

Այս ջուրն եւ փոշին ուրիշ ամէն ջուրերէ եւ փոշիներէ գերազանց էր։ Ուստի հոտաւէտ եւ ոգեւորիչ յատուկ կազմութիւնք են ունեցեր ամէնէն ալ հարիւրին 40 փոք գնով՝ կը ծախսուի։

Ամեն գլխաւոր գեղաշաճառաց եւ անուշահոտութիւնք վաճառողաց քով կը գտնուի։

DRAGÉES-ESSENCE de SIROP
INFLEJENI
SIROP
Փարիզ
Ռիւ Տի Շամբ
թիւ
1
Դիմաւոր դեղարանները կը գտնուի

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Ս. ԽԽՊՈՒՆԱՆ

GAPSULES de RAQUIN au Baume de COPAHU

ՔԱԲՍԻՒԼ ՌԱՔԷՆ - Գոպանի հիւանդութեանց դեմ - Գոպանի բժշկական ճեմարանէն հաւանուած, որ 100 հիւանդի վերայ փորձելէ եւ ամենուն ալ բժշկութիւնը ձեռք բերելէ եւ։ Քանի ուրիշ ամէն տեսակ բազադրութիւններէն յատուցն գտնուած է։ յայտնելով միանգամայն թէ այս Քոպահիւ դիւրութիւնը կը հարի ատամքաբ մէջ։ եւ անախորժ պատգամութիւն չը պատճառեր բնաւ։

կը գտնուի Փարիզ Ֆոգաբ Ռէն Տրնի փողոց թիւ 73. եւ ամեն դեղագործաց քով։

VESICATOIRE d'ALBESPEYRES

ԽԱՐԱՆ ԱԼԲԷՍՊԷՅՐԻ

Ի Դաղդիոյ, Թուրքիոյ եւ Մրայնոյ Նահանգաց զինուորական հիւանդանոցներուն մէջ ընդունուած է։ եւ արագ ու կանոնաւոր ներգործութիւն ունի։ Մէն մի խարան՝ իր կանոնչ կազմը Ալպէսպէյրի սատրագրութիւնը պէտք է ունենայ։

Փարիզ Ֆոգաբ Ռէն—Տրնի փողոց թիւ 78. եւ ամեն դեղագործաց քով կը գտնուի։

CAPSULES DE RAQUIN AU COPAHU

HÉMORRHOÏDES

ԷՄՕՌՕԻՏ

ԷՊԻԿՈՒՐԻԱՆ ՀՈՍԱՒԹԻՒՆ
ՓԻԼԻՊԻԼ Է ԲՕԹԱՆ ՏԷ ՍԷՕՐՏԻՈՄ
ՏՈՒԲՈՒՐ ԼԷՊԼԷ

Այս հոսանքն եւ բուսական փարիզի Պէլճիոյ Ազգ գիտ. եւ խոտիոյ բժշկական ճեմարանիներէն հաւանուած։ եւ. Լուսերոյ կայսրութեան խորհրդ էն ընդունուած են։ եւ գերազանց յատկութիւններ ունին արեան հոսանքի քիչ աւելի մէջ դադրեցնելու եւ ցաւերն անցունելու՝ առանց ոնգ բազաբանան վատանգի։

Աքրաթիմի վրայով հոսանքնին չիշն է 3 ֆր։ Աքսրտիմի հիւթով հոսանքնին չիշն է 4 ֆր։ իսկ բուսական չիշը 3 ֆրանք։

Կը գտնուի Փարիզ Ռիւ Լաֆիթէթ փողոց թիւ 113։ եւ ամեն երկրի դրաստ դեղարանները։

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

ՐՕԲ ՊՕՅՎՕ ԼԱՖԷՔԹԷՕՐ

Հաստատեալ Դաղդիոյ, Պէլճիոյ Ազգարոյ եւ Թուրքիոյ մէջ։ եւ Տօքթոր Ալբերտ Սէն—Ժերմէնի ատրագրեալ վաստակաւոր դեղագետ մը։ որ 25 տարի է։ Ի վեր փորձով հաստատուած է։ եւ թէ իւր մարդասիրութեանց կը բաժնի։ ամենայն ախտերու։ մարմնի հիւանդութեանց։ եւ. Ծնոտաբերութեան։ եւ. Հաստատեալ եւ. Հաստատեալ։ Ամենայն դիմաւոր դեղարաններուն մէջ։ եւ թէ Հոն ատրագրեալ։ Գրասենեակ։ Գալատիոյ։ Գրասենեակի եւ Ալեքսանդրի դեղարանները։

ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԱՅ ՍԻՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Լոնդրա 3 ամիս գրաւոյ 109 3/4

Փարիզ 23. 30

ԸՆԹԱՑՔ ԴԻՐԱՄՈՑ

27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Ազգ. լիրա	դուրուշ	109.30
Ֆարոյէն սակի	»	87. 12
Իմպէրիալ սուս	»	89 20
Բրրբիկ	»	54. 20
Հինգ ֆրանք	»	—
Գինգոց	»	103 30
Գլխնոց	»	120 20

ԿՈՒՍԱՆԴԻՆՈՒՊՕԼԻՍ 27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Ա Ր Մ Տ Ի Ց

Ցորեն գարնանայ	Պէսարագիա	41 —43
» »	Ազաղ	—
» »	Փաղչիք	—
» »	Պուրկաղ	—
» »	Թէքիր	—
»	Կոկուզ Ազաղ	—
» »	Պէսարագիա	35 —40
Եգիպտական		40 —42
Ցորեն կոկուզ	Ֆուրկաղ	— —